

zájmem o lingvisticko-filozofickou problematiku. Petr Pavlas předkládá článek *Ideál dokonalého jazyka u F. M. van Helmonta a J. A. Komenského* (s. 286–305), pozoruhodnou komparaci dvou návrhů na vytvoření nového mezinárodního jazyka vědy – úvahy českého myslitele srovnává se snažením jeho současníka, vlámského filosofa Francisca Mercuria van Helmonta, vycházející z podobných východisek, z relace mikrokosmos-makrokosmos. Podobně objevný je i článek Miroslava Hankeho *Dokonalý jazyk v barokní scholastice. Poinsovův pojem logické analýzy* (s. 306–320), v němž odborné veřejnosti představuje málo známé dílo portugalského dominikánského filozofa a teologa Joao Poinso (1589–1644), který navrhoval jazyk na základě logického znakového systému.

Podstatnou a tradiční součástí uherskobrodských Studií je i recenzní část – zde nutno připomenout alespoň jubilejní zamyšlení nad celoživotním dílem komeniologa a filozofa Pavla Flosse (ročník 1940), profesora Palackého univerzity v Olomouci. V materiálové příloze zaujme edice korespondence dvou zakladatelů naší vědecké komeniologie, Čecha Jana Václava Nováka (1853–1920) a Slováka Jány Kvačaly (1843–1922). Ohlédnutí za posledním dvojčíslem Studia Comeniana et historica lze uzavřít zjištěním, že se daří udržet vynikající odbornou úroveň, což řadí tento časopis ke špičkové publikační platformě české i zahraniční komeniologie a historiografie.

Jan Kumpera

Hans MEDICK – Benjamin MARSCHKE (ed.), Experiencing the Thirty Years War. A Brief History with Documents, Bedford/St. Martin's, Boston – New York 2013, 205 s.

Obsáhle představovat německého profesora Hanse Medicka není jistě zapotřebí ani českému odbornému publiku, když doslova světové proslulosti dosáhla zvláště jeho kniha *Weben und Überleben in Laichingen 1650–1900*, unikátní mikrohistorická sonda do poměrů a všedního dne malého württemberského města. Benjamin Marschke naopak reprezentuje nastupující mladou generaci amerických historiků, specializujících se na evropské dějiny, v jeho případě na německou historii a literaturu s akcentem na Prusko a vojenství 17. a 18. století. Oba uvedení své síly nedávno spojili k antologii vybraných pragmatických a narativních textů z období třicetileté války, která vyšla předloni v USA, a do níž vedle zdrojů německých, přeložených do angličtiny, zařadili např. i vyličení pražské defenestrace z pera Viléma Slavaty. Cílem bylo představit nejen významné události, ale i pozapomenuté osobnosti a přiblížit pro civilní obyvatelstvo velmi tíživou realitu válečné doby.

Útlá publikace začíná krátkým, leč erudovaným úvodem do problematiky historie třicetileté války, aby se od s. 31 již výlučně věnovala autentickým písemným textům, vždy doplněným o příslušný komentář editorů. Po zdrojích k počátkům Unie a Ligy již přicházejí na řadu události tzv. české války, či-li stavovského povstání, zastoupeného zde kromě neslavného Slavatova pádu z oken místodržitelské kanceláře i úryvkem o dobytí Plzně Mansfeldem (jedná se o německý tisk z roku 1619) a zápisem německého ševce Hanse Heberleho o pozorování komety, která měla věštit nastávající zlé časy. Na

následujících stranách pak stojí za pozornost především výňatky z německých kronik, mezi jejichž přední znalce náleží právě Hans Medick, který některé z nich pro veřejnost sám objevil a mnohé pomohl v plném znění zpřístupnit na webu jenské univerzity. Což platí třeba o kronice z třicetileté války od erfurtského Hanse Kraffta nebo o Volkmarovi Happem, autorovi monumentální durynské kroniky o dvou tisících stranách se zápisy ze 20.–40. let 17. století. Pozornosti se dostalo Liboriovi Wagnerovi, původně durynskému protestantovi, který se po přestěhování do Würzburku stal díky tamním jezuitům katolíkem a rekatolizačním misionářem, než byl v roce 1631 umučen Švédy či jejich spojenci. K obětem dlouhé války náležel rovněž württemberský venkovský farář Wölflin, který si při svém útěku do opevněného Nürtingenu přinesl i své Písmo svaté. Po dobytí města Španěly v září 1634 byl zabit a jeho knize, která se dochovala se skvrnami Wölflinovy krve a s dalšími stopami násilí do dnešních dob (knihovna ve Stuttgartu), se začalo říkat „Krvavá Bible“. Chybět v antologii pochopitelně nemohou proslulý krušnohorský kronikář Christian Lehmann a vzdělaný žoldněř Peter Hagendorf, jehož deník byl v plné verzi vydán v krátkém čase hned dvakrát. Některé texty jsou speciálně vybrány k moru, hladu a kanibalismu, jiný do detailů popisuje znásilnění mladé dívky vojákem, na něž jsou jinak prameny zcela skoupé. Jaký strach z takového zacházení ženy tehdy měly, ukazují ostatně i zápisky bamberské jeptišky Marie Anny Junius z let 1622–1634. Privátní korespondence pak vypovídá o stesku z odloučení. Za zmínku stojí i to, že zápisky si za války nevedli jen šlechtici, měšťané a příslušníci duchovního stavu, ale také sedláci, jako Caspar Preis, jehož dílo se již dočkalo adekvátního edičního zpracování. Z českého, lépe řečeno moravského prostředí pochází ještě jeden citovaný zdroj – výtah z deníku olomouckého Friedricha Fladeho s popisem švédské okupace jeho města v letech 1642–1650. Tento pramen, vydaný naposledy Bedou Dudikem ve Vídni roku 1884, by si mimochodem dávno zasloužil nové ediční zpřístupnění.

Rozsahem i formátem nevelká knížka se řadí po bok populárně laděných kronikářských výborů, které vznikly díky Josefovi Polišenskému či Zdeňce Tiché i u nás. Její obrazový doprovod je minimální a pouze černobílý, přesto jsou jeho součástí skutečně zajímavé snímky (včetně stránky z „Krvavé Bible“) či mapa Říše s vyznačením bojišť třicetileté války. Poznámkový aparát a doporučená literatura zůstaly z pochopitelných důvodů značně selektivní, připojen je navíc i chronologický přehled, otázky pro reflexi četby (!) a na závěr kombinovaný rejstřík (jmenný, místní, věcný).

Jan Kilián